

Rolf Kuschel

25. oktober 1939 - 28. januar 2020

Mindeord af Simo Køppe

28. januar 2020 døde flhv. professor i socialpsykologi ved Københavns Universitet, dr.phil. Rolf Kuschel. Han blev 80 år og var aktiv til det sidste.

Rolf voksede op i Flensborg med forældre af dansk afstamning (tysk statsborgerskab 1939 – 1970 og derefter dansk). I 1958 flyttede han til København og tog en studentereksamen på Statens og Hovedstads-kommunernes Kursus (1959 – 1961). Han blev indskrevet på psykologistudiet i København og blev mag.art. i psykologi i 1969.

Allerede på dette tidspunkt var Rolfs store interesse antropologisk psykologi. I 1968 opsøgte han Torben A. Monberg (religionshistoriker og professor i kultursociologi), som havde foretaget en række feltstudier i Stillehavet (Bellona og Rennell). Mødet blev starten på et livslangt venskab og kilde til bl.a. en række publikationer og rejser.

Rolfs feltarbejde var omfattende og meget grundigt. Ud over opholdene på Bellona havde han kortere feltarbejde i Indien og Nepal. Han var på Bellona og Rennell i omtrent fire år fordelt på 9 perioder (første gang i 1968), hvoraf længste periode varede over et år (juli 1998 – september 1999). I en længere periode arbejdede han i Danmark med en informant fra Bellona. Rolfs væsentligste publikation er uden tvivl disputatsen fra 1988 *VENGANCE Is Their Reply*. Emnet er blodfejder som går mindst 600 år tilbage i tiden.

Det empiriske udgangspunkt er indsamlingen af 150 mundtlige beretninger om blodfejder. Disputatsen består af to bind, hvoraf andet bind er gengivelse af de mundtlige beretninger. De transskriberede beretninger er oversat til engelsk, hvilket selvsagt giver mulighed for en meget grundig fordybelse i narrativerne. Rolf tilegnede sig det bellonesiske sprog og udgav sammen med lingvisten T. Taupongi en ordbog og lingvistisk beskrivelse.

Af det teoretiske bd. I fremgår bl.a. at blodfejder kan være fremkaldt af mange forskellige årsager, og det virker til at fejderne kunne fremkaldes af hverdagsagtige begivenheder. Befolkningen var permanent udstyret med forskellige former for våben idet de i stort set alle sammenhænge (dyrkning, fiskeri, udførelse af ritualer – herunder religiøst dominerede) kunne blive angrebet og i sidste ende dræbt.

I sit CV listede Rolf fire bedrifter som han bedømte som de mest fremtrædende i sit antropologiske arbejde.

Det var

Udarbejdelse af en Engelsk-Bellonesisk ordbog - sammen med lingvisten Samuel H. Elbert.

Studier af bellonesernes farveklassifikation sammen med T. Monberg.

Studier af et unikt tegnsprog hos eneste døvstumme person på Rennell.

Disputatsen om Blodfejder gennem 600 år.

I 1938 stoppede myrderierne. Årsagen var indførelsen af kristendommen. Selv om der naturligvis stadig var konflikter og spændinger, så

fik missionærer etableret et lovgivningssystem som kunne regulere konflikterne.

I 1995 blev Rolf professor i socialpsykologi og overtog rollen som koordinator i faget. I 1993 blev han medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. I selskabet var Rolf medlem af Inge Lehmanns Legat af 1983 (1995 – 2014) og formidlede kontakter til danske psykologer der beskrev psykologiens historiske udvikling i Danmark, herunder især Edgar Rubin og Franz From (begge tidligere medlemmer af selskabet).

Ved siden af beskæftigelsen med og udforskningen af de socialpsykologiske forhold på Bellona havde Rolf et andet fagligt engagement som han forfulgte lige så ihærdigt og vedholdende. Det var beskrivelsen af ondskab, manipulation, løgn, bedrageri og ikke mindst psykologers bidrag til udførelse og legitimering af dette. I en række tekster følges dette i detaljer.

Rolfs publikationer om dette tema dækker perioden 2004 – 2018.

I *Ondskabens psykologi* fra 2004 skrevet sammen med Faezeh Zand analyseres den psykologiske betydning af ondskab. Klassiske socialpsykologiske eksperimenter (såsom Milgrams eksempler med straf) gennemgås og en række nyere eksempler på handlinger, såsom terrorisme analyseres. Ondskab defineres som handlinger der er forsætlige og bevidst rettet mod at skade andre fysisk eller psykisk.

I 2007 udkom *Fordomme og stereotypier* skrevet sammen med Faezeh Zand og med bidrag af Per og Ellen Schultz Jørgensen. Ligesom i de følgende tekster er udgangspunktet betydningsdannelse der oftest virker bag om ryggen på folk og rækken af handlinger som skaber dem – og sidst, men ikke mindst videnskabens.

I 2012 udgav Rolf *Fra bondefangeri til manipulation*, som har undertitlen *Påvirkelighedens socialpsykologi*. Bogen bygger op den socialpsykologiske indsigt at vores bevidsthed konstant fodres af indtryk fra vores omgivelser. Dette kan tolkes som manipulation – fra alle former for pr til bevidste sagsfremstillinger som fordrejer, og en række systemer inden for parapsykologi, religion og politik.

I 2017 udkom *Psykologer på afveje*. Diskussionen af snyd og svindel drejer sig nu om psykologerne selv. Der er tale om en grundig gennemgang af mange eksempler. ”Afvejene” dækker fabrikation af og manipulation med data, med andre ord, forfalskning og plagiering. Bogen indeholder også diskussioner af, hvordan man kan undgå de værste former for snyd.

Psykologer i CIAs tjeneste udkom i 2018. Bogen har undertitlen *Ekspertyper til sindelagskontrol*. Rolf gennemgår sensorisk deprivation, hypnose, LSD, tortur og analyse af de etiske betingelser for forskning. Emnet vandt åbenbart stor interesse. De offentlige forelæsninger i Videnskabernes Selskab havde sjældent haft så mange tilhørere, hvorfor det blev nødvendigt at streame foredraget til et ekstra lokale.

Rolf havde naturligvis ikke opgivet beskæftigelsen med Bellona. Han indledte et DNA-studie (af 700 kindskrab) for at fastlægge en migrationsrute til Bellona som hævdes at udgå fra Wallis Island.

I 2009 blev Rolf udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen.

Rolf Kuschel havde sine meningers mod – og det gjaldt både i dagligdagen på instituttet og i videnskabelige publikationer. Han havde en ildhu og et engagement bl.a. når det gjaldt social uretfærdighed, og han var insisterende i sin hjælp til Bellona (politisk, medicinsk).